

Омельченко Олександр Євгенійович,
професор кафедри кримінального
процесу НАВС, кандидат юридичних
наук, доцент

МОЖЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ РЕВІЗІЙ ПРОКУРОРОМ ТА СЛІДЧИМ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Реформування економічних відносин щодо напряму ринкових перетворень в Україні стосується певною мірою всіх сфер діяльності суспільства, зокрема сфери державного контролю та його ключової ланки й невід'ємної складової - фінансового контролю.

Фінансовий контроль є важливою функцією державного управління економікою та її регулюванням. Організаційні форми цього контролю повинні відповідати вимогам ч. 2 ст. 19 Конституції України, де визначено: «Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані

діяти лише на підставі, у межах повноважень та в спосіб, що передбачені Конституцією та законами України».

Призначення фінансового контролю полягає в сприянні реалізації фінансової політики держави, забезпеченні процесу формування та ефективного використання фінансових ресурсів у всіх ланках фінансової системи.

За своєю сутністю фінансовий контроль - це комплекс заходів, які вживає держава задля успішного досягнення поставлених цілей у галузі фінансів.

Згідно з Конституцією України, суб'єкти контролю можна умовно розподілити на дві підсистеми за ознаками ініціювання та здійснення контролю.

До контролюючих суб'єктів першої підсистеми належать громадяни України, Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України та інші органи виконавчої влади, Конституційний та інші суди, органи прокуратури, органи місцевого самоврядування, політичні та громадські організації, засоби масової інформації. Особливість їх полягає в тому, що зазначені суб'єкти діють як ініціатори, так і виконавці контролю, до того ж не лише в галузі фінансів. Причому здійснення специфічних контрольних повноважень вони делегують певним підпорядкованим їм структурам.

До другої підсистеми належать контролюючі органи й особи підприємств, установ та організацій: керівники, головні бухгалтери й інші посадові особи, ревізійні комісії та органи контролю суб'єктів господарювання, на яких, згідно з чинним законодавством, покладено обов'язки щодо здійснення внутрішнього контролю.

З огляду на актуальність державного управління, викликану незабезпеченістю економіки достатнім обсягом фінансових ресурсів, провідну роль у регулюванні їх потоків, раціональному й ефективному використанні відіграє система Державного фінансового контролю. До неї належать: Рахункова палата, органи Державної контрольно-ревізійної служби, Державного казначейства, Фіскальної служби, Державної митної служби тощо.

Загалом функції органів Державного фінансового контролю полягають у забезпеченні раціонального застосування державою (Кабінетом Міністрів, міністерствами, іншими

органами влади) методів регулювання економічних процесів, які в умовах існування різних форм і видів власності, вільного підприємництва, економічної самостійності виробників, ринку, ринкових відносин у системі всієї економіки є найбільш виправданими, динамічними і ефективними, порівняно з адміністративними та правовими.

У ст. 11 Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26 грудня 1993 р. передбачено проведення планових та позапланових ревізій органами державного фінансового контролю. Плановою виїзною ревізією вважається ревізія в підконтрольних установах, яка передбачена в плані роботи органу державного фінансового контролю і проводиться за місцезнаходженням такої юридичної особи чи за місцем розташування об'єкта права власності, стосовно якого проводять цей захід.

Позаплановою виїзною ревізією вважається ревізія, яка не передбачена в планах роботи органу державного фінансового контролю і проводиться за наявності хоча б однієї з таких обставин:

а) підконтрольною установою подано у встановленому порядку скаргу про порушення законодавства посадовими особами органу державного фінансового контролю під час проведення планової чи позапланової виїзної ревізії, у якій міститься вимога про повне або часткове скасування результатів відповідної ревізії;

б) у разі виникнення потреби в перевірці відомостей, отриманих від особи, яка мала правові відносини з підконтрольною установою, якщо підконтрольна установа не надасть пояснення та їх документальні підтвердження на обов'язковий письмовий запит органу державного фінансового контролю протягом десяти робочих днів із дня отримання запиту;

в) проводиться реорганізація (ліквідація) підконтрольної установи;

г) за умов надходження доручення щодо проведення ревізій у підконтрольних установах від Кабінету Міністрів України, органів прокуратури, органів фіскальної служби, Національної поліції, Служби безпеки України, Національного антикорупційного бюро України, у якому містяться факти, що свідчать про порушення підконтрольними установами законів

України, перевірку додержання яких віднесено законом до компетенції органів державного фінансового контролю;

д) у разі, коли вищий орган державного фінансового контролю в порядку контролю за достовірністю висновків нижчестоящего органу державного фінансового контролю здійснив перевірку актів ревізії, складених нижчим органом державного фінансового контролю, та виявив їх невідповідність вимогам законів.

Позапланову виїзну ревізію може ініціювати вищий орган державного фінансового контролю лише тоді, коли стосовно посадових або службових осіб нижчого органу державного фінансового контролю, які проводили планову або позапланову виїзну ревізію зазначеної підконтрольної установи, розпочато службове розслідування або в разі повідомлення їм про підозру в учиненні кримінального правопорушення.

Позапланові виїзні ревізії суб'єктів господарської діяльності незалежно від форми власності, які не належать, згідно із цим Законом, до підконтрольних установ, проводять органи державного фінансового контролю за судовим рішенням, ухваленим у кримінальному провадженні.

Орган або особа, що ініціює проведення позапланової виїзної ревізії, подає до суду письмове обґрунтування підстав такої ревізії та дати її початку і закінчення, документи, які свідчать про виникнення підстав для проведення такої ревізії, а також на вимогу суду - інші відомості.

Звісно, такий порядок призначення ревізій і перевірок перешкоджає швидкому й повному розслідуванню та може спричинити втрату інформації, яка в подальшому може слугувати доказом у конкретному кримінальному провадженні. З огляду на викладене, пропонуємо повернути до Кримінального процесуального кодексу України положення щодо можливості призначення перевірок та ревізій прокурором і слідчим, як це було передбачено в п. 6 ч. 1 ст. 36, а для слідчого - п. 4 ч. 1 ст. 40 Кримінального процесуального кодексу України.